Ovatko opiskelijat läsnä? – Etäopetukseen siirtymisen haasteita koronapandemian alussa

9.12.2020

Koronavirus ja siitä aiheutuvat rajoitustoimet alkoivat vaikuttaa opetukseen kiihtyvästi maaliskuussa 2020. Kokoontumisrajoitukset aiheuttivat tilanteen, jossa normaalia lähiopetusta ei voitu toteuttaa. Kaikki opetus siirrettiin etäopetukseksi ja siirtymäaikaa oli niukalti. Tämä siirtyminen etäopetukseen aiheutti opetushenkilöstölle ylimäärästä kuormitusta ja myös huolta opetuksen laadukkuudesta sekä opiskelijoiden hyvinvoinnista ja opintojen edistymisestä. Eteen tulivat myös uudenlaiset opetushaasteet.

Tässä tilanteessa, viime keväänä, toteutimme fokusryhmäkeskustelut ammatillisen opettajan opintojen opiskelijoille. Keskusteluissa pureuduimme etäopetuksen tuomiin tuntemuksiin, haasteisiin ja kokemuksiin. Useimmat fokusryhmäkeskustelun osallistujat toimivat opettajina tai suorittivat opettajaopintoihin kuuluvaa opetusharjoittelua tuohon aikaan.

Erillisten haastattelujen sijaan menetelmäksi valittiin fokusryhmäkeskustelu, koska sen avulla on mahdollisuus saada syvempi ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Ryhmän jäsenet voivat innostaa toisiaan puhumaan asioista ja ilmiöistä, jotka eivät yksittäisissä haastatteluissa välttämättä nousisi esille. Yksi keskeisin keskusteluista noussut etäopetuksessa koettu haaste oli opiskelijoiden läsnäolon ja opetukseen osallistumisen varmistaminen. Monissa keskusteluissa nousi esiin, että etäopetuksessa on haastavaa tietää seuraavatko opiskelijat opetusta ja toisaalta se, miten saada opiskelijat osallistumaan aktiivisesti etäopetukseen. Hankalaksi koettiin myös se, jos verkko takkuilee” tai jos opiskelijalla on sellainen tekninen haaste, johon ei voida tarjota apua. Helpoimmaksi tilanteessa koettiin tekniset asiat ja sellaisten sovellusten käyttö, jotka olivat jollain tavoin ennestään tuttuja.

Etäopetuksen suunnittelu vaatii aikaa

Verkko-opetuksen arvioitiin vaativan enemmän suunnittelua ja olevan vähemmän muokattavissa tilanteen mukaan kuin lähiopetusmateriaalin. Etäluennon tallentaminen saattaa tuoda jännitystä opetukseen, jos opettaja kokee, että sanat pitää asetella erityisen tarkasti. Vuorovaikutuksen aktivoimiseksi opiskelijakollegamme ehdottivat osallistavia, pohtimaan rohkaisevia tehtäviä, pienryhmätyöskentelyä ja kysymysten esittämistä (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vuorovaikutuksen aktivointi etäopetuksessa.

Myös seuraavan kaltaisia pohdintoja nousi esiin fokusryhmäkeskusteluissa:

- Opetuksen merkityksellisyys on erittäin tärkeää etäopetuksessa
- Laittamalla ihmiset samaan tilaan (verkko) ei automaattisesti synnytä vuorovaikutusta
- Hiljaisuus verkossa voi tuntua pitemmältä kuin lähiopetuksessa
- Jos opiskelija ei ole päässyt teknisten ongelmien vuoksi langoille, puhelinsoitto jälkeenpäin voi olla toimiva tapa auttaa yksittäistä opiskelijaa

Lopuksi

On todettava, että korona-ajan opetus on antanut opettajille hyvää kokemusta verkko-opetuksesta. Moni sellainenkin opettaja, joka on aiemmin arkaillut verkko-opetusta, on saanut nyt siitä arvokasta kokemusta, jota voi hyödyntää ”normaali” tilanteessakin. On oletettavaa, että opetuksen hybridimalli etä- ja lähiopetusta yhdistäen jatkuu myös koronapandemian rauhoituttua. On huomattu, että monia opetustilanteita voidaan toteuttaa toimivasti ja joustavasti verkossa. Tämä ei kuitenkaan poista lähiopetuksen tarvetta. Molempia tarvitaan, kuten myös hybridiopetusta. Vuorovaikutuksen synnyttäminen ja ylläpitäminen on tärkeää kaikissa opetustavoissa. Opettajien kannattaa jakaa kokemuksia hyviksi kokemistaan menetelmistä. Digipedagogiikan asiantuntijat kouluttavat opettajia uusien ohjelmien saloihin ja ennestään tuttujen sovellusten tehokkaaseen käyttöön. Oppilaitosten tulee mahdollistaa parhaat välineet ja erinomainen verkkoyhteys toimivaan hybridimalliin.

Jarno Arkko
Lehtori
SeAMK Tekniikka

Emilia Kangas
ProjektipäällikköSeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Nina Sillvan
TuntiopettajaSeAMK Ruoka**Mikko Ylihärsilä**
Lehtori
SeAMK Tekniikka

Aineistosta

Kirjoittajat viimeistelevät parhaillaan ammatillisen opettajan opintoja JAMKissa. Osana “Opettajan kehittyvä toimintaympäristö” –opintojaksoa he toteuttivat kehittämistehtävän. Sitä varten he organisoivat 12:lle opiskelijakollegalle fokusryhmäkeskustelut, jotka käytiin toukokuun lähiopetuspäivänä Zoom-verkkokokousympäristössä. Tuolloin korona-aikaa oli eletty parisen kuukautta. Keskustelut käytiin neljän hengen oppimispiireissä, joihin opiskelijat olivat jakautuneet jo opintojen alkaessa syksyllä 2019.